

ΤΟ ΑΔΥΤΟΝ

(Ἀνάμνησις Χριστουγέννων ἐν Γερμανίᾳ)

QΤΑΝ ὁ Δημήτριος Λέκκας ἐκ Μακεδονίας, τελειόφοιτος τῆς Ἱατρικῆς, ἀφέθη μετὰ τοῦ κιθωτίου του ὑπὸ τῆς ὀλοταχῶς μετὰ συριγμοῦ καὶ καπνοῦ ἐξαφανισθείσης ἀμαξοστοιχίας, πρὸ τοῦ μικροῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἰένας, κατελήφθη ὑπὸ ἀπερίγραφον μελγχολίαν. Ἡσθάνθη νὰ σφίγγῃ τὴν καρδίαν του ἡ μόνωσις — ὅχι ἡ μόνωσις τοῦ μένοντος μόνου, μόνου μὲ τὸν ἑαυτὸν του — ἀλλ' ἡ ἄλλη, ἡ ὀδυνηροτέρα, τοῦ ξένου, τοῦ διαγκωνίζοντος ἀγνώστου ἀγνώστους, ναυαγοῦ ἐν μέσῳ πελάγους ἀνθρώπων.

Ὁ Λέκκας, ἐπειγόμενος νὰ μάθῃ Γερμανικὰ — εἶχε χρήματα δι' ἐν ἔτος μόνον καὶ ἔπρεπεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους νὰ δώσῃ ἐξετάσεις — ἐπροτίμησε τὴν περιώνυμον ἀλλὰ καὶ ἡσυγὸν παρὰ τὸν Θουρίγγειον Δρυμὸν πανεπιστημιακὴν πόλιν, ὅπου οὔτε Ἑλλήνας οὔτε περισπασμούς ἐφοβεῖτο νὰ εὕρῃ. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἐπάτησε τὸ γῶμά της ἐφοβήθη τὴν μόνωσιν, τὴν ὁποίαν ἤλθε ζητῶν συναθροίσας δὲ δι' ἀπεγνωσμένης προσπάθειας τὰς εὐαρίθμους γερμανικὰς λέξεις, τὰς ὁποίας εἶχε μάθει ἀπὸ τὴν μέθοδον τοῦ Ὄττο — ὅλαι του αἱ προμήθειαι κατὰ σύμπτωσιν ἦσαν πενιχοαί, — ἀπετάθη πρὸς ἓνα πελώριον ἄγνωστον, ὅστις τὸν ἐπλησίαζε περιεργαζόμενος τὸ κιθώτιόν του:

— *Grieche hier ;* (Ἑλλήν ἐδῶ ;)

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀκριβῶς τίποτε ἄλλο δὲν ἐζήτηι παρὰ νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ, διότι ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ κασκέτου του ἤστραπτε μεταλλογράμματος ἡ λέξις *Dienstmann* (δουλειάνθρωπος, ὁδοθεράπων). Ἀλλ' αἱ γνωριμίαι αὐτοῦ μὲ τοὺς φοιτητὰς δὲν ἔσθλανεον πέραν τοῦ βάρους τῶν σκευῶν των, οὐδ' ἤξευρεν ὁ δυστυχὴς ἀπ' ἔξω τὸ μητρώον τοῦ Πανεπιστημίου. ἄλλως δὲν ἐνόησεν ἀμέσως περὶ τίνος ἐπρόκειτο — φαίνεται ὅτι ἡ δύναμις τῶν κολοσ-

σών, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἡρακλέους, εἶνε συγκεντρωμένη εἰς τοὺς βραχίονας μᾶλλον ἢ τὴν κεφαλὴν—ἀλλ' ἄφ' οὗ τὸ ἐννόησεν, ἔνευσε προστατευτικῶς, μὲ τὴν ἀγαθότητα γίγαντος, εἰς τὸν ζητοῦντα βοήθειαν· νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀνέριψεν ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ τὸ κιβώτιον εἰς τὸν ὦμόν του, καὶ πρόσωπα καὶ πράγματα διηυθύνθησαν εἰς ἓν ξενοδοχεῖον. Ἐκεῖ ἀνεδιφήθη ὁ κατάλογος τῶν φοιτητῶν, εὗρέθη ἡ διεύθυνσις ἐμοῦ, ὅστις ἤμην τότε ὁ μόνος ἐκεῖ "Ελλην καὶ μετ' ὀλίγον ὅλη ἡ συνοδεία — πλὴν τοῦ κιβωτίου τὸ ὅποιον ἔμεινεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον — ἔκρουε τὴν θύραν μου.

Υπεῖκων εἰς τὸν ἄγραφον νόμον τὸν διέποντα τοὺς ἐν Γερμανίᾳ Ἕλληνας φοιτητάς ἀνέλαβα ἀμέσως καὶ εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντα τοῦ ξεναγοῦ, τοῦ κηδεμόνος καὶ σχεδὸν τοῦ προξένου.

Ἐπρεξά εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐγγωρίου φύλλου καὶ κατεχώρισά γνωστοποίησιν, δι' ἧς ἐζητεῖτο κατοικία μετὰ οἰκοτροφίας· τὴν ἐπαύριον ἔλαβα δεκάδας ἐπιστολῶν μὲ ποικίλους φακέλλους καὶ ποικίλας ἀνορθογραφίας γυναικείων γεροντικῶν χειρῶν ἀνῆλθα τὰς βαθμίδας δεκάδων οἰκιῶν — κάμπετε τὸν πολλαπλασιασμόν — ἀνέπνευσά εἰδὼν εἰδὼν οἰκιακὰς ἀτμοσφαίρας — κάθε σπίτι ἔχει τὴν ἀπόπνοιάν του — ἐπανελάβα τριακοντάκις τὰς ἀπαιτήσεις μας περὶ καθαροῦ ἀέρος, καθαρᾶς κλινοστρωμνῆς καὶ καθαρᾶς τροφῆς καὶ τέλος εὗρέθη τὸ ζητούμενον. Ὁ Λέκκας προσόντα διὰ τὴν κατοικίαν του ἐζήτησι : α) μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μου β) μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς γ) μικρὰν τιμὴν· καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ μικρότητες συντηρήθησαν εἰς ἓν εὐάερον δωμάτιον οἰκίας ἐκτισμένης δι' εὐθυρῶν καὶ λευκῶν ὀπτῶν· πλίνθων, εἰς τὴν ὁδὸν Ἀνθίων, παρὰ τῇ οἰκογενεῖᾳ Λέντσερ.

Τὰ καθήκοντά μου δὲν εἶχον εἰσέτι λήξει. Ὁ Λέκκας, πλὴν τῶν ἐλληνικῶν ἐγνώριζε καὶ ὀλίγα βουλγαρικά καὶ τουρκικά, ἀλλὰ μὲ τὴν οἰκοδόσποιάν του δὲν ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῇ. Ὁραία δὲ ἦτο ἡ παντομίμα τὴν ὁποίαν ἐξετέλει εἰς τὴν τράπεζαν, δεικνύων μὲ τὸν δάκτυλον τὸ εἶδος τοῦ ἀλλᾶντος ἀπὸ τὸν ὅποιον ἤθελεν ἀκόμη ὀλίγον· ἄφ' οὗ δ' ἐχόρταινε προσέτριβεν ἐπὶ τῆς χειρὸς του φανταστικόν καὶ ἀνυπαρκτον φωσφόρον, σύμβολον τοῦ πραγματικοῦ, τὸ ὅποιον ἐχρειάζετο διὰ τὸ σιγάρων του. Ἀλλ' ἰδίως μετὰ τὸ τέλος τοῦ φαγήτου ἔδεικνυτο ἡ κατάστασις· αἱ δύο γυναῖκες (ἡ οἰκογενεῖα Λέντσερ ἀπετελεῖτο ἀπὸ μίαν γεροντοκόρην καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα της) καὶ αὐτὸς ἐκάθηντο ἀπέναντι ἀλλήλων σιωπηλοί, ἀνερμήνευτοι ὡς γριφοί. Διὰ τοῦτο ὁ Λέκκας μὲ παρεκάλεσε νὰ τρώγω καὶ ἐγὼ ἐκεῖ, τοῦλάχιστον τὸ βράδυ, ἐπὶ τινι καίρῳ, ἕως ὅτου λυθῇ ὁ γλωσσοδέτης του.

Τὸ φαγητὸν οὔτε διὰ τὴν ἀφθονίαν του διεκρίνετο οὔτε διὰ τὴν ποικιλίαν του· ἐκάστην ἐσπέραν εἰς τὰ αὐτὰ πινάκια παρετίθεντο μονοτόνως τὰ αὐτὰ κρύα φαγητά: (Kalter Aufschnitt) ἰσάριθμα τεμάχια ἐγγυρτίου χοιρομηρίου καὶ αἵματοβαφοῦς μετὰ λιπαρῶν λευκῶν κηλίδων ἀλλήλντος, ἴσον ποσὸν βουτύρου ἐπαλειφομένου εἰς ὁμοιομόρφους φέτας, τὸ σύνολον δ' ἐρράντιζεν ἡ αὐτὴ δόσις ἀραιοῦ τειοῦ. Πρὶν δ' ἔτι σιγκωθοῦν καλὰ καλὰ τὰ πινάκια, ἡ Ἑμμα — τοιοῦτοτρόπως ὠνομάζετο ἡ γεροντοκόρη — ἔφερεν εἰς τὴν τράπεζαν δέρματα μαλλίνων περιχειρίδων εἰς τὰς ὁποίας προσέτρεπτε μικρὰς στιλπνὰς μαύρας χάνδρας· φαίνεται δὲ ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη ἤτις ἐπληρῶνετο δὲν ἐνθυμοῦμαι πόσον κατὰ δωδεκάδα, ἀπετέλει σπουδαῖον πόρον τῆς οἰκογενείας.

Ἡ Ἑμμα θὰ ἦτο τριάντα πέντε ἕως τριάντα ἕξ ἐτῶν ἀλλ' ἐφαίνετο κατὰ δέκα ἔτη μεγαλειτέρα· εἰς τὸ ἄρρενωπὸν, τὸ ὀστεῶδες πρόσωπόν της αἱ μέριμναι φαίνεται, προσέτρεξαν τῶν ἐτῶν ἐρρυτιδῶσαν μὲ τὴν αὐλακὰ τῆς ὀδύνης τὸ μέτωπόν της, συνέπτυξαν ἐκατέρωθεν τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἐπίδερμίδα, ἐπὶ δὲ τῶν χειλέων της ἀπετύπωσαν ἓνα σπασμὸν παραπόνου καὶ πικρίας. Οἱ μεγάλοι της τεφροπράσινοι ὀφθαλμοί, οἱ ἄλλοτε πολὺ ὥραϊοι, εἶχον τὴν κόπωσιν ὀφθαλμῶν οἱ ὅποιοι πολὺ εἰργάσθησαν ὑπὸ τὸ φῶς καὶ πολὺ ἔκλαυσαν· ἄλλοτε εἶχεν ὥραϊαν ὀλόξανθον πλουσίαν κόμην, ἀλλὰ τώρα ἐπηργυροῦτο.

Τὴν προσοχὴν μου πρὸ πάντων εἴλκυσε ἡ μήτηρ· ἦτο γραῖα ἐξήντα πέντε ἕως ἐβδομηῆντα χρόνων, ἡμιπληκτος· ἡ μὴν χεὶρ της ἐκρέματο ἀδρανῆς, ὥς ξένον σῶμα προστηρμοσμένον εἰς τὸν κορμὸν· ὁ εἰς ἀπὸ τοὺς πόδας της ἐσύρετο· τὸ βλέμμα της ἦτο ἐσθεσμένον· ὅταν ὠμίλει τὰ χεῖλη της ἔτρεμον καὶ αἱ λέξεις δυσκόλως ἀρθρούμεναι, ἐξήρχοντο συνετμημέναι, ἀθέβαιαι, ὁμοιαι πρὸς φελλισμόν.

Ὅταν ὁ Λέκκας εἶδε τὴν παράλυτον γραῖαν, ἡτις δὲν εἶχεν ἐμφανισθῇ κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις, ἐπὶ τῆς μελαχροινῆς καὶ κάπως ἀθιγγανικῆς μορφῆς του ἐξεδηλώθη ζωηρὰ ἡ ἀποδοκιμασία. Ἡθελε μὲν πλησίον τὸ νοσοκομεῖον, ἀλλ' ὅχι δὲ πάλιν τόν. Εἰς ἐμὲ ὁμοως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ οἰκογένεια ἐκείνη ἐφάνη ἐνδιαφέρουσα. Ὅλα ἦσαν παλαιὰ ἐκεῖ μέσα, ἄνθρωποι καὶ πράγματα· ὅλα κουρασμένα, καρδιαὶ καὶ σκευὴ· ἀλλὰ κατὰ εὐγενὲς περίπτωτο εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἐκείνην, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐξατμισθῇ· κατὰ ἄβυσσον ἦτο ἐκεῖ μέσα μαραμμένον. Ἡ γραῖα μοι ὠμίλει ἐνίοτε περὶ τοῦ μακαρίτου συζύγου της, κατηχητοῦ ἐν Στρατσθούργῳ καὶ διευθυντοῦ μεγάλου ἐκπαιδευτη-

ρίου. Εἶχαν ταξειδεύσῃ πολὺ μαζί, ἐπεσκέφθησαν τοὺς Παρι-
σίους, τὸ Λονδῖνον. Εἶχε μόρφωσιν ἀσυνήθη. Ὀλόκληρος κόσμος
ἐκρύπτετο ὀπίσω ἀπὸ τὰ ἄτονα βλέμματά της. Ἐν καλλιτεχνι-
κὸν ὄνομα, ἐν πολιτικὸν γεγονός, τὴν ἀφύπνιζε κἄποτε, ἡ ἀνά-
μνησις τῆς νεότητος ἐσκόρπιζε τὸ σφρῆγός της μέχρι τῆς γλώσ-
σης, ἣτις ἐλύετο τότε· ἀλλ' ἐξαντλουμένη ἐκ τῆς προσπάθειας,
ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς δαπάνης ζωτικῆς ἐνεργείας ἡ δυστυχὴς παρὰ-
λυτος ἐπανεπίπτε μετ' ὀλίγον εἰς τὴν νοσηρὰν ἀπάθειάν της.

Ἐμεινεν ἀνακλιμένη εἰς ἀνάκλιντρον, ὡς ἐν καρώσει, σιωπηλῇ,
ἐπὶ ὥρας· ὅλη ἡ ζωὴ εἶχεν ἀποσυρθῇ εἰς τὴν κεφαλὴν της· τὰ
χαρακώματα εἶχαν κυριευθῇ καὶ μόνον τὸ τελευταῖον ὀχύρωμα,
ὁ ἐγκέφαλος, ἀνθίστατο εἰσέτι εἰς τὴν νέκρωσιν. Τί νὰ ἐσυλ-
λογίζετο ἀρὰ γε ἡ ἀκίνητος ἐξηπλωμένη γρατῆ· ποίας εἰκόνας
ἀνθρώπων καὶ τόπων καὶ πραγμάτων νὰ ἐφώτιζε μέσα εἰς τὴν
ψυχὴν ἐκείνην ἡ ἀνάμνησις μετὰ τὸν ἀμυδρὸν, τὸν τρεμοσθύνοντα
λύχνον της;

Τὸ παρελθὸν ἀνέφερον αἱ δύο γυναῖκες μόνον ὡς δικαιολογίαν
τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ θλιβεροῦ· ὅσακις ἠσθάνοντο ὀλιγοστεύουσιν
τὴν ἀξιοπρέπειάν των, ἐδανείζοντο ὀλίγην ἐκ τοῦ παρελθόντος·
ὅταν ἡ τροφὴ ἦτο κἄπως ἀνεπικρεστέρα τῆς συνήθους ἔφερον
τὸν λόγον περὶ τῶν ἄλλοτε ὠραίων ἐπιτραπέζιων σκευῶν, ἡ δὲ
διήγησις πολυδαπάνου τινὸς ταξειδίου τοῦ παρελθόντος τίς οἶδε
ποίαν δυσκολίαν πληρωμῆς τῆς ἡμέρας ὑπέκρυπτε!.. Περισσότε-
ρόν τι δὲν ἔλεγον· μίαν φορὰν μόνον ἡ κόρη εἶπεν ἀπλῶς ὅτι ἡ
μήτηρ της ἔπαθεν ἀπὸ σφοδρότατην συγκίνησιν, ἀλλὰ διὰ μιᾶς
ἠλλαξε θέμα ὁμιλίας.

..

Ἦλθεν ἡ παρὰμονή τῶν Χριστουγέννων, τῆς συγκινητικῆς
Weihnacht, τῆς ποιητικῆς οἰκογενειακῆς ἐορτῆς τῶν βορει-
ων
λαῶν.

Ἡ μικρὰ πλατεῖα, πρὸ τῆς μεσαιωνικῆς, κατὰ ῥομανικὸν ῥυθ-
μὸν μετὰ τοῦ πυργειδοῦς εἰκονοστασίου, ἐκκλησίας ἦτο καταπρά-
σινος ἐκ τῶν κλάδων τῶν ἐλατῶν κεκλιμένων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου
ἡ ἐστημένων ἐπὶ ξυλίνης βάσεως· χεῖρες χειροκτιοφόροι καὶ τυ-
λώδεις χεῖρες ἐξέλεγον τὸ δένδρον των, τὸ δένδρον τῶν Χριστου-
γέννων τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ φωταγωγηθῇ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην
πανταχοῦ καὶ ὑφ' ὅλων, εἰς τ' ἀνάκτορα, εἰς τὰς καλύβας καὶ
εἰς τὰς χάντρες. Τὰ ζαχαροπλαστεῖα ἐδείκνυν εἰς τὰς φωταγω-
γημένας προθήκας τῶν ζαχαροπήκτους πρασίνοισι ἐλάταις γιο-
νοσκεπάστους ἀπὸ χιόνα ζαχαρίνην. Εὐθυμὸς βόμβος ἐπλήρου

τὰς ὁδοὺς. Αἱ μεταξωταὶ ἐσθῆτες διεσταυροῦντο πρὸς τὰ ξυλοπέδιλα τῶν χωρικῶν. Κάθε χεὶρ ἢ μασχάλη ἐκράτει ἐν δέμα.

Ἀπὸ τῆς πρωΐας ἔλαβα προσκλητήριον τῆς οἰκογενείας Λένστερ· ἡ φωταγωγήσις τοῦ δένδρου θὰ ἐγίνετο τὴν ἑκτην τῆς ἐσπέρας. Εἶχον νὰ τὰς ἰδῶ τρεῖς τέσσαρας ἐβδομάδας· δὲν ἔτρωγα πλέον μαζί τῶν τοῦ μὲν Λέκκα ἢ γλῶσσα ἐβράδυνε νὰ λυθῇ, ἡ δὲ ἰδική μου εἶχε βαρυνθῇ τὴν μονοτονίαν τῆς στερεοτύπου ἐκείνης κρουφαγίας.

Τὴν μεσημβρίαν, ἐνῶ ἐγευμάτιζα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, χεὶρ φιλικὴ ἐτέθη αἴφνης ἐπὶ τοῦ νικελίνου καλύμματος τοῦ πρὸ ἐμοῦ ποτηρίου ζύθου, καὶ φωνὴ πολὺ γνωστή, με ἠρώτησεν οἰκείως:

— Ζῆς ἀκόμη ;

Ἦτο ὁ Βέσσνερ, τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας, πρόεδρος τοῦ σωματείου, τοῦ ὁποίου ἤμην ἑκτακτον μέλος. Μῆνας ὀλοκλήρους εἶχα νὰ πατήσω εἰς τὴν Κ ν ἄ ἱ π ε, τὴν ὠραίαν αἰθουσαν με τοὺς περικόμφους κυανολεύκους θυρεοὺς τοῦ σωματείου, τὴν πλήρη ἱσμάτων καὶ φαίδροῦ θορύβου καὶ νεανικῆς ἀμεριμνησίας· ὁ κανονισμὸς ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων νὰ λείπωσιν ἀπὸ τὰς ζυθοποτικὰς συνεδρίας, καὶ ἀνεγνώριζεν εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα ν' ἀφυπνίζωνται τὴν ἐπαύριον χωρὶς τὴν ἀναστάτωσιν ἐκείνην τοῦ στομάχου καὶ τὸ φρικῶδες βῆρος τῆς κεφαλῆς, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ φοιτητικὴ φρασεολογία ἔδωκε τὸ παράδοξον ὄνομα Katzenjammer, ὁρῆνον τῆς γάτας.

— Θὰ ἔλθης τοῦλάχιστον ἀπόψε εἰς τὸ δένδρον μας ;

— Ἐλαβα προσκλητήριον ἀπὸ μίαν οἰκογένειαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε οἰκότροφος ὁ συμπατριώτης μου, ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν Λένστερ.

— Ἀπὸ τὰς Λένστερ ; τὴ γρη῏α με τὴν ἡμιπληγίαν καὶ τὴν γεροντοκόρην ;

— Ναί.

— Αἱ δυστυχισμέναι ! πόσον θὰ ὑποφέρουν ! ἐκεῖνος ὁ προκομμένος ὁ ἀδελφός των τὰς ἐρρήμαξε.

— Ποῖος ἀδελφός ; δὲν ἔχουν ἀδελφόν· μόνον δύο ἀδελφαὶ εἶνε ἀκόμη· ἡ μία παιδαγωγὸς εἰς τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ἄλλη εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν.

— Ἐγὼ τὰς γνωρίζω πολὺ καλὰ, ἀπήντησεν ὁ Βέσσνερ· ὅταν ἦλθαν ἀπὸ τὸ Στρασβούργο, πρὸ τριῶν ἐτῶν, κατοίκησαν εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ ποταμοῦ, εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ σπίτια ποῦνε κοντὰ ᾧ τὸ γεφύρι, εἰς τὸ ἴδιο ποῦ ἐκαθήμεθα κ' ἡμεῖς τότε.

Ἐνοίκιασαν τὸ κάτω πάτωμα· ἡ οἰκογένεια ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μητέρα μὲ τὰς τρεῖς κόρας καὶ τὸν υἱόν· ἐζοῦσαν πολὺ ὅπως πρέπει· εἶχαν τὰς καλλιτέρας σχέσεις· ὁ υἱός, ὡραιότατος νέος δέκα - ἑννέα ἕως εἴκοσιν ἐτῶν, ἦτο φοιτητὴς τῆς Νομικῆς· τὸν εἶχον παραχαϊδεμμένον· ἦτο τὸ τελευταῖο παιδί τῆς Λέντσερ, τὸ μονάκριβο ἀγόρι τῆς· τὸ ἀπέκτησε ἀφ' οὗ πέντε ἐξ λίχνῃ μεταβλήθησαν εἰς τὴν σειρὰν εἰς φέρετρα· τὸ ἀγαποῦσε μὲ τὴν σωριασμένην ἀγάπῃ ἐξ ἐπτὰ παιδιῶν· ὦ! αὐτὴ ἡ παραπολλὴ ἀγάπῃ τᾶκαμε ὅλα· δὲν τοῦ ἐχαλοῦσαν εἰς τίποτε τὴν διάθεσίν του· ἦσαν ὅλα· εὐπειθεῖς θεράπαινα· τῶν ἰδιοτροπιῶν του. Ἦθελε νὰ ζῇ μὲ μεγαλοπρέπειαν, εἶχε τὸ ἐξωτερικὸν μικροῦ πρίγκιπος καὶ ἠθελε νὰ ἐξοδεύῃ ὅχι ὅσα εἶχεν ἡ σακκοῦλά του, ἀλλ' ὅσα ὑπέσχετο τὸ πρόσωπόν του. Εἰς τὸ Βερολῖνον κατετάχθη εἰς ἓνα φοιτητικὸν σωματεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἐξοδεύῃ τριακοσίας μάρκας τὸν μῆνα· ἀλλ' αὐτὸς ἐξώδευε πολλὰ· ἔκαμε χρὴν δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ὅταν ἔγεινε ταμίας τοῦ σωματείου του κατεχράσθη δύο χιλιάδας μάρκας· τὸ πρᾶγμα ἐσκεπάσθη τότε· ἐπλήρωσεν ἡ γραφα — ὦ! εἶχε πληρώσει καὶ τόσα ἄλλα! — καὶ ἡ μόνη του τιμωρία ἦτο ὅτι τὸν ἐδιώξαν ἀπὸ τὸ σωματεῖον. Ἐπειτα ἀγάπησε μίαν γυναῖκα, μίαν ἀπὸ κείνας ποῦ ξεκληρίζουν σπίτια. Τώρα δὲ πλέον τοῦ ἐχρειάζοντο χρήματα. Τὸ ταμείον τῆς γραφῆς εἶχε στερεῦσει. Διὰ νὰ εὕρῃ, ἐπλαστογράφησε τρεῖς ὑπογραφάς· ἀνεκαλύφθη καὶ ἐδικάσθη· τότε ἐφανερώθη καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ φοιτητικοῦ ταμείου καὶ τὸν ἐπεδάρουν· κατεδικάσθη εἰς εἰρκτὴν δὲν ἐνθυμοῦμαι πόσων ἐτῶν· ἐκείνην τὴν φοβεράν ἡμέραν τῆς καταδίκης ἔπαθε τὴν ἡμιπληγίαν ἡ γραφα. Τὰ δύο κορίτσια, σὰν πουλιὰ ποῦ ἐκρήμνισεν ἡ καταιγὶς τῇ φωληά τους, σκορπίσθησαν ἔς τὰ δύο ἄκρα τῆς Γερμανίας· γιὰ νὰ κερδίζουν τὸ ψωμί των· μονάχα ἡ μεγαλείτερη κόρη ἔμεινε μὲ τὴν παράλυτον, στήριγμά της καὶ νοσοκόμος της.

Ἡ ἄτονος, ἡ ἀπαθὴς φωνὴ μὲ τὴν ὁποίαν μοῦ ἀπεκάλυπτε τὸ κατακορήνισμα ἐκεῖνο μιᾶς οἰκογενείας μοῦ ἔκαμνε δὲν εἰσεύρω διατί, νὰ αἰσθανθῶ ἀκόμη φρικτοτέραν τὴν δυστυχίαν της. Τώρα ἀπὸ τὸ βάθος τῆς μνήμης μου ἀνεπήδων λεπτομέρειαι, εἰς τὰς ὁποίας ἕως τότε δὲν εἶχα δώσῃ προσοχήν, αἱ ὁποῖαι ὅμως τώρα, ἐκ τῶν ὑστέρων, προσελάμβανον σημασίαν. Τώρα ἐξηγοῦντο τόσα πράγματα ἀκατάληπτα καὶ αἰνιγματώδη.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν ὁσάκις ἔκρουον τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ὅταν ἔτρωγα ἐκεῖ, αἱ δύο γυναῖκες διέκοπτον ἀποτόμως τὴν ὁμιλίαν των καὶ μ' ἐδέχοντο μετὰ προφανοῦς ἀμηχανίας· δύο τρεῖς φορές αἱ μορφαὶ των δὲν ἐπρόλαβαν νὰ νηχτήσουν τὴν τυπικὴν ἐκ-

φρασιν τῆς ἡρεμίας καὶ ἐπρόφθασα ἐπ' αὐτῶν τὸν πόνον καὶ ὑπολοιπὰ τινὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των· δι' αὐτὸ οἱ αἰφνίδιοι ἐκεῖνοι στεναγμοί, διὰ τῶν ὁποίων, παρὰ τὴν προσπάθειάν των, ἐξεβίαζε δίοδον ἢ σιωπηλήν, ἢ σωρευμένη λύπη των. Μίαν ἐσπέραν εἶχα λάβει ἀπὸ τὴν βιβλιοθήκην ἐν βιβλίον πρὸς ἀνάγνωσιν, ὡς εἶχα πράξει καὶ ἄλλοτε· ἡ κόρη τὸ ἤρπασε βιαίως καὶ ἐντρόμως ἀπὸ τὰς χειρὰς μου, ἱκετεύουσά με θερμῶς — μὲ ἐν βλέμμα, ὦ! τοῦ ὁποίου ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ἔκφρασιν — νὰ τ' ἀφήσω. Τὸ ἀφῆκα, ἀπὸ τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην ἔγεινεν ἄφαντον. Τίς οἶδε ἂν δὲν ἦτο δῶρον πρὸς τὸν ὠδελφὸν καὶ δὲν ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ καθείρκτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε ἴσως νὰ ἶδω! . . .

* *
*

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἑκτῆς διηυθύνθη ἐν τὴν οἰκίαν· εἰς τὰς παλλεύκους ἐκ τῆς χιόνος ὁδοὺς διεκρίνετο πυκνὴ γαλακτόχρους ομίχλη παρὰ τὸ φῶς τῶν φανῶν τὸ ὁποῖον ἐθραύετο παραδόξως· τὸ ψῆχος ἦτο τόσον δριμύ ὥστε ἡ ἀναπνοὴ ἐκρυσταλλοῦτο εἰς τὰ χεῖλη. Εἰς τινὰ παράθυρα ἐφαίνοντο ἤδη φεγγοβολοῦντα τ' ἀναφθέντα δένδρα. Ὁ μέγας κώδων τῆς ἐκκλησίας ἐσήμαινε βραδέως καὶ μεγαλοπρεπῶς.

Συγκίνησις παράδοξος μὲ κατεῖχεν ὅταν εἰσῆλθα εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἦσαν ἡ μήτηρ καὶ ἡ κόρη. Αὐταὶ ἦσαν αἱ γυναῖκες μὲ τὰς ὁποίας εἶχα συμφάγει τόσον καιρὸν· Μοῦ ἐφαίνετο ὡς νὰ τὰς ἔβλεπον τότε πρώτην φοράν. Πόσον ἀληθές εἶνε ὅτι ἡ αἴσθησις τῶν πραγμάτων ἐξαεῖται πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς οἱ ὅποιοι τὰ βλέπουν! Ὅλα ἐκεῖνα τὰ εὐτελῆ ἐπεισόδια τῶν ἀλλάντων καὶ τοῦ βουτύρου καὶ τῆς γλισχρότητος καὶ τῆς κακῶς ὑποκρυπτομένης ἐνδεΐας ἐξηφανίσθησαν. Μόνον ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς συμφορᾶς, τὸ ὁποῖον ἔβλεπον τώρα, ἐφαίνετο τὸ μαρτυρικὸν μεγαλεῖον τῶν μορφῶν ἐκείνων, τὸ ὑπέροχον πῆγμα μὲ τὸ ὁποῖον ἀπελπιστικῶς ἐκράτουν μυστικὸν τὸ αἶσχος των. Καὶ ἡσθάνθη ἄπειρον οἶκτον εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου! . . .

Εἰς τὰς ἐξ ἡνοιχθῆ ἡ μεγάλη δίφυλλος θύρα τῆς αἰθούσης καὶ ἐξέλαμψε τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων ἐκπέμπον ἀκτῖνας φωτός· ὑψοῦτο εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης μέχρι σχεδὸν τῆς ὀροφῆς. Ἐκ τῶν πρασίνων κλάδων του, γιονισμένων διὰ βάμβακος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἐπιπασθῇ λευκὴ μαρμαίρουσα κόνις, ἐξεφύοντο ἐπίχρυσαι καὶ ἐπάργυροι φαντασιώδεις ὁπῶραι.

Παρὰ τὸ δένδρον ἦσαν ἐκτεθειμένα ὡς προικιὰ, τὰ δῶρα τῶν

δύο ξενιτευμένων πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τ' ἀμοιβαῖα δῶρα τῶν δύο γυναικῶν, τοῦ Λέκκα καὶ ἐμοῦ.

Ἡ Ἐμμα ἐκάθισεν εἰς τὸ κατὰφωτον κλειδοκύμβαλον καὶ ὑποκρούουσα ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ συγκινητικὸν ᾠσμὰ τῶν Χριστουγέννων.

Stille Nacht
Heilige Nacht.

(Ἡσυχὴ νύκτα, ἄγια νύκτα) Εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας στροφῆς. εἰς τὴν ἐπωδὸν :

Christ der Retter ist da,
Christ der Retter ist da !

(Ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ εἶν' ἐδῶ, ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ εἶν' ἐδῶ !)

Τὴν ὥραίαν, τὴν κατανυκτικὴν μελωδίαν, διέρρηξεν ἑξαφωνα ὄξυς λυγμός· ἐστράφημεν ὅλοι πρὸς τὴν γραῖαν, ἥτις σκεπασμένον ἔχουσα τὸ πρόσωπόν της μὲ τὴν μίαν χεῖρα — τὴν μόνην κινουμένην — ἔκλαιε θρηνηθῶς· ἡ κόρη ἀνεπήδησε διὰ μιᾶς ἐκ τοῦ καθίσματος καὶ ὤρμησε μὲ ἀνοιχτὴν ἀγκάλην εἰς τὴν μητέρα της καὶ ἔγεινεν ἓνα σῶμα μὲ αὐτήν, καὶ ὠλόλυξε μαζὶ της καὶ προσέθλιβε τὸ πρόσωπόν της εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γραίης, ψιθυρίζουσα θωπευτικῶς - Mütterchen ! Mütterchen ! (Μητεροῦλα ! Μητεροῦλα !) Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, στραφεῖσα πρὸς με, ἐν ᾧ τὰ χεῖλη της συνεσπῶντο καὶ ἐρρικνίον ἀκόμη ὑπὸ τοὺς λυγμούς, εἶπεν, ὡς δικαιολογίαν :

— Ἐνθυμήθηκε τὰς καυμένας τὰς ἀδελφάς μου ποῦ εἶνε ἡ τὰ ξένα τέτοια ἡμέρα !

ὦ ! τὴν ἱεράν, τὴν ἐπίσημον ἐκείνην στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι ὅσοι ἀγαπῶνται συναθροίζονται περὶ τοῦ δένδρου τῶν Χριστουγέννων — καὶ τοὺς ξενιτευμένους ἀκόμη τοὺς φέρει ἐκεῖ μὲ τὴν φαντασίαν ἢ στοργήν καὶ τοὺς τοποθετεῖ ὁλόγυρα — καὶ ἡ φωτοβολία τοῦ δένδρου ῥίπτει λάμψιν χάριτος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἰς τὰς καρδίας — ἡ παράλυτος δὲν ἐνθυμήθη μόνον τὰς δύο ἀπούσας· ἐνθυμήθη πρὸ πάντων ἓνα ἀπόντα, ἓνα πολυαγάπητον καὶ πανάθλιον, ἀποσπασθέντα ἀπὸ τῆς ἀγκάλης της ἀπ' οὗ τὴν ἐκρήμνισε διὰ παντός, ἓνα παντάλανα, ὅστις τὴν στιγμήν ἐκείνην ἵστατο πλησίον ἐνὸς φωταγωγημένου δένδρου, ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν φυλακῶν, ἐν μέσῳ δεσμοφυλάκων καὶ ἐγκληματιῶν, φορῶν τὴν ἀτιμωτικὴν στολὴν τοῦ καταδίκου !

Ὁ Λέκκας, ὅστις δὲν ἐνόει ποῖαν σχέσιν εἶχον τὰ δάκρυα ἐκεῖνα καὶ οἱ λυγμοὶ πρὸς τὸ φωτοβόλον δένδρον, μ' ἔβλεπε μὲ

ἔκπληξιν καὶ ἀπογοήτευσιν, ὡς νὰ τοῦ κατέστρεφαν τὴν διασκέ-
δασιν τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχαν ὑποσχεθῇ. Ἀλλ' ἐγὼ ἠσθανόμην
μίαν τύψιν συνειδότος : ὅτι εἰσέδουσα, ἔστῳ καὶ ἀκουσίως, εἰς ἐν
ἱερὸν καὶ σφικτοκλειδωμένον ἄστυλον, ὅτι ἐξεβίασα τὸ ἄδυτον
τοῦ πόνου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ

Ἄπαντῆσις χωρικοῦ

Εἰς πανδοχεῖον ἐξοχικόν ! Εἰς ξένος πρὸς-τόν ξενοδόχον !

— Μᾶς εἶπαν πῶς ἐδῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖο σας εὐρίσκον-
ται πολλὰ γαϊδούρια δι' ἐκδρομὰς ἐξοχικάς, κ' ἐγὼ δὲν
βλέπω παρὰ δύο μόνον...

— Ἐννοία σας, κύριε· ἐλᾶτε μὲ τὴ συντροφιά σας καὶ
τὰ γαϊδούρια δὲν λείπουν· ὅσω περισσότεροι ἔλθετε τόσῃ
περισσότερα γαϊδούρια θὰ ᾔηνε !...